

— Kakor pravilno poudarja navedeni poročevalec »Odvjetnika«, je ta resolucija vsekakor idealna in lepa, a osnovana na prevelikem optimizmu ali vsaj na precenjevanju materialnih možnosti odvetništva v današnjih razmerah.

Notarske listine.*

Kramer Rudolf, javni notar v Brežicah.

Naša doba zahteva hitro, točno in poceni poslovanje. Tej zahtevi ustrezajo listine s kratko, natančno in jasno vsebino. Strankam ni prav nič za gostobesedno lepotičje. Treba bo prelomiti z dosedanja dolgovezno nemško tradicijo in formalizem skrócić na mero, ki je po zakonu neobhodno potrebna. Kar je odveč, ne koristi nikomur, zavlačuje dovršitev dela in je najčešče vzrok nejasnosti in dvosmiselnosti. Opuščati je treba ponavljanje, obširno opisovanje, navedbe, ki so itak pravne posledice izvestne izjave ali činitve ali ki veljajo vprav toliko, kakor če niso zapisane, in citiranje paragrafov posameznih zakonov (obrazec 3 in 47). Listina ni pisana za sodnika ali odvetnika, marveč za stranki, ki sta se pogodili, ali ki sta udeleženi. Tem naj bo povsem razumljiva. V večini primerov bo javni notar bolje pogodil voljo strank, če ji da adekvaten izraz v listini, kakor če to voljo že vnaprej vklene v okvir izvestne zakonite določbe.

V zbirki obrazca šenoe A. Zlatka so nepotrebni: Na čelu notarskih aktov zabeležba: »Izvornik« in v kontekstu notarskih aktov navedbe: »sa sedištem«, »u mojim uredskim prostorijama, nalazečim se«, »ovaj po meni sestavljen«, »kao odgovarjajući njihovi volji povladjen«, »te vlastnoručno potpisan, kao i po meni javnom beležniku uz moj uredovni pečat«, »stranke mole, da im se izda uredovni otpravak ovog javnobeležničkog akta u overenom (jednostavnom) prepisu«, »pozvanih«, »naročito pozvanih«, »sposobnih«, »koji je podjedno zamoljen, da bude svedokom kot izjave poslednje volje (obrazci 6, 7, 12 do 14, 18, 21 do 25)«, pristavek pri podpisu prič: »kao svedok poslednje volje« na obrazcih 13, 21 do 23, dvakratni podpis prič na obrazcih 14, 18, 26, 27, navedba v obrazcih 22 in 29: »sa željom, da ovaj sastavek zadobije krepost poslednje volje izjavljene pred sudom«, v obrazcu 23: »glasom predložene mi krštenice, pa je prema tome navršio sedemnaest godina«, v obrazcu 25: »a po meni javnom beležniku svedocima akta«, v obrazcih 37, 45 do 47, 56: »o tome bude sastavljen ovaj zapisnik« in »u dokaz toga izdajem ovu uredovnu potvrdu, providjenu mojim vlastoručnim potpisom in službenim pečatom« in »nakon izvršene moje izjave nije mi g. Zečević Dušan ništa odgovorio« itd. Nepotrebni so v potvrdi k obrazcu 56 ves drugi odstavek, v obrazcu 57 ves tretji odstavek, v obrazcu 59 ves zadnji odstavek, v potvrdi k obrazcu 59 ves zadnji odstavek in v obrazcu 60 ves drugi in tretji odstavek.

* Po »Zbirki obrazca sa tumačem zakona o javnim beležnicima«, ki jo je izdal javni beležnik šenoe A. Zlatko v Zagrebu, 1933, samozaložba, str. 126, Din 120.—

Zakon ne pozna »uredovnih« odpravkov ali »overenih uredovnih odpravkov«, ali »uredovnih odpravkov u overenem prepisu« in »uredovnih odpravkov u jednostavnem prepisu« vobče ne. Prav tako ne pozna »uredovnih« potrdil, marveč le potrdila in odpravke.

Po § 72, št. 7 Zb. naj notarski akt obseza podpis oseb, službeni pečat in podpis javnega notarja. To dejstvo samo na sebi zadostuje in ga ni treba v notarskih aktih posebej navajati. Tudi ni treba v končni klavzuli ugotavljati način podpisovanja (obrazci 6, 7, 10, 14, 18, 26, 27). Ugotavljati je pač nepismenost ali vzrok nemožnosti podpisovanja udeležencev (ne tudi prič ali zaupnikov) — § 42 Zb.

V navadnih notarskih aktih, za katere zakon ne določa posebnih obličnosti, zadostuje n. pr. končna klavzula: »Prečitam in obrazložim notarski akt strankam, ki ga odobre.« Tej klavzuli slede datum in podpisi.

Kar se tiče pristavka k podpisu prič: »kao svedok poslednje volje« v obrazcih 13, 21 do 23, je treba pripomniti, da velja v tem pogledu za dravsko banovino novelirana določba § 579 o. d. z., za savsko in dravsko banovino pa stari, odnosno novelirani predpis § 579 o. d. z. o načinu podpisovanja prič le za pismene oporoke, ne za ustne, kakor jih prikazujejo citirani obrazci. Zgolj razlog oportunitete, da bi oporoka naj veljala tudi kot pismena, govori za zgorajšnji pristavek. Notarski akt po § 79 Zb. naj vsebuje zgolj ugotovitev novega testiranja po prevzemu pismene izjave poslednje volje. To novo testiranje se izvede z izročitvijo te pismene izjave in z dejanji po drugem do šestega odstavka § 79 Zb., zlasti tudi s podpisovanjem na pismeni izjavi testatorja samega. Tu se morajo svedoki podpisati, ne po predpisu § 579 o. d. z., marveč po predpisu 5. odstavka § 79 Zb. s pristavkom: »podpisujem kot prič«. Na notarskem aktu pa pristavijo priče svoj podpis brez vsakega dostavka.

V obrazcih 48 do 51 podaja šenoa obrazce za menične proteste povse po uradnih obrazcih uredbe o pro. reg. V svoji knjižici »Menice, menični protesti in drugo« sem obrazložil, da so uradni obrazci pomanjkljivi in deloma neporabni. Avtor ni podal za prakso važnih obrazcev kakor za potrdila na menici po § 77, odst. 1 Mz., za potrdila po § 4 uredbe o pro. reg. V nasprotnem pogrešamo zlasti še te obrazce:

- Za črtanje in popravke po § 44 in 45 Zb.;
- za solenizacijo zasebne listine s posvedočbo po § 58, odst. 3 Zb.;
- za primer, da poslujoči javni notar nadomešča tolmača, § 69, odstavek 2 Zb.;
- za vrnitev listine o predaji pismene poslednje volje, § 81, odst. 2 Zb.;
- za dedne pogodbe;
- za legalizacijo podpisa osebe, ki ne zna pisati in javni notar ni večč jeziku, v katerem je spisana listina;
- za legalizacijo nepismenih oseb na menicah, § 98, odst. 3 Mz.;
- za poslano priobčilo po § 98 Zb.;
- za izjave oseb o činjenicah, § 100 Zb.;
- za odpravke s potrdilom o prijavi in plačilu taks, § 114 Zb.;
- za odpravke po § 112, odst. 2 Zb.;
- za odpravke po javnem notarju kot nasledniku prejšnjega notarja, § 135 Zb. i. t. d.

Strokovno podani obrazci naj nudijo za vsak primer to, kar zakon za tak primer zahteva in kar je zanj karakteristično. Če nudi več, ni škode, ampak kvar nastane, če nudi napake. Na te napake je treba opo-

zoriti že glede na avtorjevo zagotovilo v predgovoru: »da je ova zbirka ujedno i tumač, koji predvidja sve, što bi javnim beležnicima kod njihovog poslovanja moglo biti od potrebe i koristi«. Te napake se tičejo tega:

A) Kako je podana vsebina notarske listine in kako je komentirana kakor:

1. V obrazcu 3: zadnji odstavek »stranka moli itd.« je odveč ter protiven predpisu § 58, odst. 4 ter § 49, odst. 3 Zb. Sicer ni razumljivo, kako naj se to naročilo izvede, če je zasebna listina že prišita izvirnemu notarskemu aktu po vsebini 1. odstavka tega obrazca. Opazka 3, da bi »uredovni otpravek« smel iskati samo »jedan od kontrahenata«, je pomotna. § 106 Zb. daje to pravico vsakemu pogodbeniku.

2. Obrazec 5, opazka 2: Ni res, da bi bilo imena, zanimanje in prebivališče identitetnih prič navajati »na samom početku i u kontekstu akta«. § 59 Zb. govori o listini (ispravi), le-ta pa obsega tako početek kakor kontekst in končno klavzulo notarskega akta. Nadalje ni res, da bi moral javni notar poznati identitetne in aktne priče »več prije samog sastavljanja javnobeležničkog akta«.

Je povsem indiferentno, kam da se vpišejo priče, zlasti priče istovetnosti, glede katerih ni niti treba, da bi se podpisale koncem notarskega akta. Podpišejo se že lahko poprej in takoj po zapisu o ugotovitvi identitete. § 42, odst. 1 Zb. pravi: »...na koncu listine, kolikor jih (podpisov) je po tem zakonu treba — (namreč kolikor je podpisov na koncu listine treba). § 64, odst. 1 Zb. velja le za aktne priče.

3. Opazka 3 k obrazcu 7 bo na mestu le za primer, če stranka tako izrečno zahteva pred podpisovanjem akta.

4. K opazki 2 obrazca 10: Javni notar, ki sestavlja notarski akt, ne more in ne sme sam napisati imena nepismene stranke ali priče. Določba § 79, št. 3 Zb na podstavi § 42, odst. 2 Zb. ni moči drugače razumeti, nego da sme za primer § 79, odst. 3 zapisati ime nepismene priče drugi javni notar, ki sodeluje mesto dveh aktnih prič.

5. V opazki 2 na obrazcu 11 mora odpasti § 68 in je treba vnesti § 79, če se že navaja § 78, ki je tudi že obsežen v § 76 Zb.

6. V obrazcu 13 se mora v končni klavzuli mesto »kod sastava ovo akta« glasiti: kod same strankine izjave poslednje volje, koja se ima uvrstiti u jav. bel. akt — § 65 Zb. Pri sestavljanju notarskega akta ne potrebuje javni notar nobene priče.

Slično je treba popraviti predzadnji odstavek obrazca 14 v: kod oddaje izjave o razpoložnjima, koja se imadu uvrstiti u javnobeležnički akt, kod čitanja kao kod odobrenja in potpisovanja.

7. Obrazec 15 je treba popraviti v napisu: »Javnobeležnički akt sa gluvim, koji zna čitati« (ne: koji je pismen).

8. V obrazcu 16 in deloma tudi v obrazcu 18 je končna klavzula povsem zgrešena. Aktne priče in zaupniki nimajo ničesar odobravati, marveč le udeleženci — § 72, št. 5 Zb. — in način postopka je ta, da javni notar notarski akt čita in da zaupnik sproti tolmači vsebino vsakega posameznega stavka gluhi stranki, ki ne zna čitati, in da stranka (ne priči in zaupnik) odobri to vsebino. Nadalje je javni notar dolžan, da se pred sestavljanjem notarskega akta (ne šele pred podpisovanjem) na prikladen način uveri, da se zaupnik zamore sporazumeti z gluho stranko — čl. 26 Pzb.

9. K opazki 2 obrazca 21: Javni notar sme v svojem službenem območju kadarkoli na prošnjo stranke napravljati notarske listine izven svoje pisarne. § 590 o. d. z. velja zgolj za sodišča, ki sicer vobče nimajo pravice sestavljati listin — § 293 zap. pat. iz leta 1854. — v krajih, kjer je uveden notarijat.

10. K obrazcu 22: Zb. govori sicer v § 79, odst. 6, da naj se zapečati sestavek. Iz nadaljnjega stavka pa sledi, da se zapečati o m o t, v katerega je dati izjavo poslednje volje, ne sestavek. Tudi je treba upoštevati določbo § 46 Zb., da se mora ta omot, ki se ne da prišiti, označiti kot priloga s poslovno številko notarskega akta.

11. K obrazcu 28: Tu gre za izjavo poslednje volje in za nemo ali gluhonemo stranko, ki zna čitati in pisati. Taka stranka ne more dati ustne izjave po predpisu § 579 o. d. z. in je očita neistinitost listinska ugotovitev: »i n o r o č i t o i s t a k n u o, da ga je pronašao potpuno ispravnim i u skladu sa njegovom poslednjom voljom«. Treba je postopati drugače: Taka stranka mora svojeručno napisati na notarski akt ne samo, da ga je prečitala in da ga odobrava, marveč tudi, da notarski akt vsebuje njeno poslednjo voljo. In ker mora taka izjava biti podana pred potrebnimi pričami, je še v končni klavzuli ugotoviti, na kakšen način sta aktni priči zaznali za to testatorjevo izjavo. Dana je edina možnost, da aktni priči osebno prečitata od stranke na notarski akt zapisano izjavo. V tem primeru ne zadošča, da stranka kakor na obrazcu 17 šele po datumu napiše na notarski akt navadno odobrilno izjavo po § 66 Zb., marveč naj stranka napiše izjavo, ki ustreza predpisu tako § 66 Zb. kakor § 579 o. d. z., neposredno pred končno klavzulo, v kateri se na to ugotavlja postopek in zlasti še, da sta aktni priči tudi prečitali od stranke zapisano izjavo.

Vobče se je treba izogibati temu, da se ugotavljajo dejstva, ki se bodo šele pozneje izvršila.

12. K obrazcu 32: Overavlja se t o č n o s t prevoda, ne »da se doslovce podudara«, kar pri prevodih niti ne bo mogoče.

13. K opazki 4 na obrazcu 33 je treba pristaviti: in § 37 Zzk., opazki 6 pa: in po členu 41, odst. 4 Pzb. vpisati v 15. razpredelek registra o overovilih in posvedočbah.

14. K obrazcu 35: Opazka 3 ne ustreza 2. odstavku § 91 Zb. in v tem pogledu tudi ne opazka 5. Določba §§ 59 in 60 Zb. velja le za notarske akte, ne za zapisnike. Enako pomotna je opazka 3 na obrazcu 37.

15. K opazki 6 na obrazcu 37: Od zapisnikov se ne izdajajo odpravki, marveč potrdila po § 111 Zb. Ta potrdila se ne vnašajo v zapisnik v nadaljevanju, marveč se izdajajo s t r a n k a m, — § 95, odst. 1 Zb.

16. K obrazcu 38 in k nastavku zapisnika: Odgovor nasprotne stranke se sme vpisati le, če nasprotna stranka sama za to prosi ali če vpis odgovora dovoli — § 94, odst. 4 Zb. Enako pogreško ima obrazec 40 in njegova opazka 2.

17. Obrazec 40 je v celoti pogrešen: Zapisnik o tem, da je bilo javnemu notarju poslano pismeno ali brzojavno naročilo, ni potreben in tudi ne ustreza predpisu § 97 Zb. Nasprotno, treba je o izvršitvi pismenega ali brzojavnega naročila sestaviti poseben zapisnik (kar ima obrazec na nastavku zapisnika) in s tem zapisnikom se sešije pismeno ali brzojavno naročilo po predpisu § 46 Zb.

18. Obrazec 41 ne upošteva členov 31 in 32 Pzb. in pomotoma navaja, da je treba aktih prič ter da se zapisnik prečita vsem navzočim in da ga vsi odobrijo in podpišejo. Zapisnik treba da podpiše samo predsednik — § 99, odst. 2 Zb. Sicer je odveč ves poslednji odstavek v obrazcu in v potvrdi.

19. K obrazcema 42 in 43: Poprejšnji § 88 avstr. not. r. je zahteval prisotnost aktih prič. Sedaj jih po § 101 Zb. ni več treba, kakor vobče ni treba aktih prič pri notarskih zapisnikih. Priče pri zapisnikih o izjavah po zakonu o državljanstvu so sui generis.

20. Obrazec 47: »Otkaz najma« ne spada pod § 100 Zb., temveč pod §§ 94 do 98 Zb. in veljajo le-ti predpisi za take zapisnike. Predzadnji in zadnji odstavek nastavka k zapisniku sta nepotrebna, odnosno pogrešna. Gre tudi za izvensodno odpoved, v kateri javni notar ne more dajati nalogov ali pretnje izvršbe. § 660 Grpp. zahteva za izvensodno odpoved podatke po § 657, ne onih po § 659, zahteva nadalje podatkov, ne pa tudi predlogov po § 657 — glej Neumann Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen k § 565 c. pr. r. na strani 1604 do 1605.

Odveč je navedba v zadnjem odstavku obrazca: »primitak ove uredovne potvrde potvrdjuje mi g. Milič Ivan svojim vlastnoručnim podpisom na dostavnici. Ova se dostavnica priklapa ovom zapisniku pod C«, kajti: izvensodna odpoved je sama na sebi izvršna, če niso bili vloženi ugovori pri pristojnem sodišču — glej zadnji stavek 1. odstavka § 661 Grpp. — naj je odpoved izvršena ustno po javnem notarju s »priobčitvijo«, ki vsebuje vse podatke po § 657 Grpp. in tako, da ostanejo nasprotni stranki roki, omenjeni v § 655 Grpp., ali pa z vročbo pismene odpovedi s tako vsebino in na tak časovni način. Ustna priobčitev, odnosno vročba pismene odpovedi se ugotavlja po javnem notarju v nastavku zapisnika in ta ugotovitev v potrdilu, ki ga po § 95, odst. 1 Zb. javni notar mora izdati odpovedujoči stranki, zadošča sama na sebi, saj zahteva § 660 Grpp. za učinkovitost izvensodne odpovedi le dokaz po javni listini po smislu §§ 388 in 389 Grpp. Zaradi tega so v tem pogledu pomotni opazki 1 in 2, zlasti pa še trditev, da bi moral biti tako dan odpovedi kakor tudi dan vročbe listine o odpovedi naveden v notarski listini — glej § 660, odst. 4 Grpp.: »dan odpovedi ali dan vročbe«.

21. V obrazcu 53 manjka opazka, da je prepis na čelu označiti z: »overovljen popoln prepis« — glej čl. 34 Pzb. Opazka 2, da bi bilo v overovilni klavzuli treba navajati za prepise, koji da je po redu, ni pravilna. V tem pogledu je pomoten tudi § 104 Zb. Mesto »prepis« bi se moralo tu glasiti: odpravek, kateri je po redu. Ni določbe, da bi se overovljeni prepisi ali prepisi vobče morali imeti v evidenci, koliko je bilo izdanih, kakor velja to v pogledu odpravkov in izpiskov. § 108 Zb. jasno kaže na to pomoto v § 104 Zb.

Določba § 85, odst. 3 Zb., da se mora v overovilu navajati, kako da je spisan izvirnik, velja tudi za overovljene prepise notarskih listin. § 112 Zb. opušča zgolj dolžnost, da bi se morale v vidimaciji navajati spremembe, dopolnitve in popravki, ki so izvršeni po predpisih §§ 44 in 45 Zb.

22. Na obrazcu 54 manjka enaka opazka po čl. 34 Pzb. V overovilni klavzuli utegne odpasti navedba »potpuni uredovni«. Ad d) manjka v klavzuli navedba, kateri izvod je po redu in katera mesta so izpuščena — § 113, odst. 3 Zb.

23. K obrazcu 56: Zadnji stavek opazke 2 nasprotuje določbi § 122 Zb., da mora prevzemnik potrditi prejem na zapisniku o prevzemu. V tem potrdilu se hkratu ugotovi istovetnost.

24. Obrazec 58: Poseben zapisnik ni potreben, celo nedopusten je — § 122 Zb.

25. Obrazec 59: Identiteta položnika se ugotavlja samo na zahtevo.

26. Obrazec 61: Zapisnik ni potreben, zlasti ker se vrši poslovanje v poslovnih prostorih javnega notarja. Sicer zahteva § 124, odst. 2 Zb., da se mora potrditi prejem na spisu o prevzemu ali v depozitni knjigi.

B.) Kolkovanja (taksnih mark):

V obrazcu 43 navedena 2% državna taksa ne ustreza tar. p. 81 Zt., v zapisniku b) navedena taksa pa se ne daje v kolkih, marveč se po Prip. V. k tar. p. 81 Zt. plača v gotovini.

Opazke 2 k obrazcu 1, 2 k obrazcu 22, 1 k obrazcu 30, 1 k obrazcu 33, 5 k obrazcu 48, 1 k obrazcu 53 in 1 k obrazcu 54 so pomotne.

Za kolkovanje notarskih aktov ni upoštevana tar. št. 18 Zst., marveč za dravsko banovino bivši avstr. pristojbinski zakon. Če za pravni posel ni predpisana posebna listinska pristojbina, je upoštevana ali tar. p. 74 prist. z. z min. nar. z dne 27. novembra 1858 d. z. št. 223 ali tar. p. 101 II. b) prist. z. s poznejšimi povišbami — (sedaj 2 Din). Prav to velja glede zapisnikov.

Za notarske listine o sporočilih poslednje volje ne velja tar. št. 26 Zst., za overavljanje prepisov in legalizacije ne tar. št. 29 Zst., za prošnjo na javnega notarja za protest ne tar. št. 17 Zst. Zakon o sodnih taksah velja izključno le za postopanje pri sodiščih, navedenih v § 1. To sledi iz naziva zakona samega, iz besedila § 1 in zlasti § 45 Zst. Če naj bi veljali predpisi Zst. tudi za notarsko poslovanje, bi to zakon izrečno poudarjal, kakor velja to deloma po § 6 Zst. in po tar. št. 23 Prip. IV. in po tar. št. 24 Prip. III. Toda tudi v teh dveh primerih gre za sodno poslovanje, ki se je poverilo javnemu notarju kot sodnemu poverjeniku. Vrh tega po vsebini četrtega odstavka § 44 Zst. vobče še ni uporabljati določb tar. št. 17, 18, 26 in 29 Zst., ker zakon o nepravdnem sodnem postopku za vso državo še ni izdan. Določba tega 4. odstavka pa pravi še posebej, da je od tedaj dalje, ko dobi zakon o nepravdnem sodnem postopku obvezno moč, uporabljati predpise Zst. na vsa postopanja po zakonu o nespornem sodnem postopanju. Poslovanje javnih notarjev, če ne gre za sodno poverjenišтво, ni sodno postopanje. Zategadelj veljajo za poslovanje javnih notarjev v zgoraj navedenih primerih napominanih obrazcev še poprejšnji predpisi, in sicer za vidimacije in legalizacije tar. p. 43 Zt., za proteste pa tar. p. 164 Zt. Ne velja tar. št. 1 Zt. za dopise ali ustne prošnje na notarja za napravo protesta, ker bi bilo sicer predpis tar. p. 1 Zt. uporabljati za vsak dopis na javnega notarja, kakor tudi za vsako ustno prošnjo nanj. Ne sme se prezreti, da je tar. p. 1 Zt. po prip. II. določena zgolj za administrativne in sodne posle ali v smislu člena 33 Pzt. za oblastva in urade, ki vrše administrativne in sodne posle. Javni notar v svojem specifično notarskem poslovanju ni tako oblastvo in tudi ne tak urad, marveč je po § 1 Zb. zgolj oseba javnega zaupanja.